

กรณีศึกษาการทุจริตโครงการ ก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน

โดย

ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคุณ

ผังภาพความหมายของคำว่า “ทุจริตเชิงนโยบาย”

ทุจริตเชิงนโยบาย

คณะรัฐมนตรี
นายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรี

กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ
มติคณะรัฐมนตรี

ตนเอง กลุ่มทุนธุรกิจ
เครือข่ายและพวกพ้อง

ผลประโยชน์ทับซ้อน

ทุจริตต่อตำแหน่ง
หน้าที่ราชการ

ทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง

ทุจริตให้สัมปทานรัฐ

แทรกแซงองค์กร
ตรวจสอบ

ผู้ดำรงตำแหน่งทาง
การเมือง

กำหนดนโยบาย
สาธารณะ

เจตนาพิเศษเพื่อเอื้อ
ประโยชน์

- 1.ใช้อำนาจทางการบริหาร
และจัดทำบริการสาธารณะ
2. บริหารงานการเงินการคลัง
3. บริหารงานบุคคล

ผู้บริหารท้องถิ่น

ตนเอง กลุ่มทุนธุรกิจ
เครือข่ายและพวกพ้อง

ความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการทุจริตที่สังคมไทยกำลังเผชิญอยู่ขณะนี้คือการทุจริตเชิงนโยบาย ซึ่งมักใช้เงื่อนไขทางการเมืองเอื้อประโยชน์แก่ตนเองหรือพวกพ้อง ในลักษณะของประโยชน์ทับซ้อน ปัญหาการทุจริตเชิงนโยบาย นอกจากจะเป็นความร่วมมือของนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจแล้ว บ่อยครั้งยังมีกลุ่มขนาดใหญ่หรือกลุ่มธุรกิจข้ามชาติร่วมอยู่ด้วย เนื่องจากต่างมีผลประโยชน์ร่วมกับใน ลักษณะต่างตอบแทน ผลการศึกษาทางวิชาการที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่พบว่าปัญหา การทุจริตเชิงนโยบาย หรือการใช้ความชอบธรรมของนโยบาย และกฎหมาย เป็น เครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ มีความแตกต่างจากปัญหาการทุจริต และประพฤติมิชอบ หรือปัญหาการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (abuse) ที่อาศัยความร่วมมือกันของนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจในการใช้เครื่องมือ หรือกลไกต่าง ๆ ที่มีอยู่ของรัฐเพื่อแสวงหา ประโยชน์โดยมิชอบ เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่เพื่อคอร์รัปชัน

ความสำคัญของปัญหา

ตัวอย่างที่อาจจะช่วยแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของมาตรการในการแก้ไขปัญหาการทุจริตเชิงนโยบายดังกล่าวได้เป็นอย่างดี คือ กรณีที่รัฐบาลอาจจะต้องจ่ายค่าเสียหายชดเชยหรือที่ถูกเรียกชดเชยโดยทั่วไปว่า “ค่าโง่” ให้กับเอกชน ที่เป็นคู่สัญญาในการดำเนินงานโครงการพัฒนาต่าง ๆ ให้กับรัฐ ซึ่งกรณีตัวอย่างนี้ นับได้ว่าเป็นกรณีที่มีความน่าสงสัยเป็นอย่างยิ่งว่า น่าจะมีการทุจริตเกิดขึ้นภายในกระบวนการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ เหล่านั้น เพราะความเสียหายดังกล่าว เป็นผลที่เกิดขึ้นจากความบกพร่องของข้าราชการหรือหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐในการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดสัญญาระหว่างรัฐกับเอกชน แม้เป็นยากที่จะพิสูจน์ได้ว่า ความบกพร่องในลักษณะเช่นนี้ เกิดขึ้นจาก “ความไม่มีเจตนาจะทุจริต หรือเป็นความบกพร่องโดยสุจริต” ของบรรดาเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานของรัฐเหล่านั้น แต่ก็พบว่าถึงแม้คนทั่วไปในสังคมจะเห็นว่า น่าจะเกิดการทุจริตขึ้นภายใน หรือระหว่างการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ เหล่านั้น แต่ทว่าในท้ายที่สุดแล้ว เมื่อความบกพร่องดังกล่าว ไม่สามารถที่จะถูกพิสูจน์ได้ถึงพฤติกรรม หรือเจตนาที่จะกระทำ หรือส่อไปในทางไม่สุจริต หรือเพื่อการทุจริตได้แล้ว กรณีปัญหาตัวอย่างเหล่านี้ ก็มักจะไม่สามารถที่จะถูกนำเสนอสู่กระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยมาตรการต่าง ๆ ดังกล่าวได้แต่อย่างใด

ความสำคัญของปัญหา

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบัน “การทุจริตเชิงนโยบาย” เป็นการทุจริตที่ไม่มีมาตรการใด ๆ ฎกออกแบบ หรือกำหนดขึ้นมาเพื่อป้องกัน และปราบปรามโดยตรง เนื่องจากเป็นการทุจริตที่ถูกรตรวจสอบเอาผิดถึง คณะบุคคลผู้ทำการทุจริตได้ยาก หรือถ้าหากจะสามารถสืบสาวไปจนถึง กลุ่มบุคคลดังกล่าวได้ก็มักไม่มีพยานหลักฐานที่ชัดเจนเพียงพอที่จะพิสูจน์ ความผิดของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ ทั้งนี้ เพราะว่า พฤติกรรม หรือเจตนาของการทุจริตนั้น ได้ถูกสร้างให้เกิดความชอบธรรม และชอบด้วยกฎหมายไปแล้วนั่นเอง

คำจำกัดความของคอร์รัปชัน

➤ Robert Klitgaard (1996) กล่าวถึงแนวคิดเรื่องคอร์รัปชันว่า มีตัวแปรหรือสาเหตุมาจากอำนาจ ที่ผูกขาด อำนาจดุลยพินิจ และความรับผิดชอบ เป็นสมการของคอร์รัปชันของหน่วยงานภาครัฐไว้ ดังนี้

คอร์รัปชัน = อำนาจผูกขาด(Monopoly) + อำนาจแห่งดุลยพินิจ(Discretion) – ความรับผิดชอบ(Accountability)

จากสมการข้างต้น แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบแบบเบ็ดเสร็จ และมีอำนาจดุลยพินิจมาก จะมีความเสี่ยงที่จะทุจริตคอร์รัปชันมากแต่ถ้าหน่วยงานนั้นมีการกำหนดกรอบความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนและมีระบบการทำงานที่โปร่งใสก็จะช่วยลดหรือป้องกันการทุจริตได้ อำนาจแห่งดุลยพินิจมักเกิดจากการที่กฎหมายขาดความรัดกุมไม่มีการวางกรอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารกฎหมายที่ชัดเจน และไม่มีการกำหนดหลักการและแนวทางในการกำกับดูแลที่สาธารณชนทั่วไปสามารถสอบทานได้ ทำให้หน่วยงานบริหารมีอำนาจมากเกินไป

คำจำกัดความของคอร์รัปชัน

สาเหตุของการคอร์รัปชัน มีทั้งสาเหตุเชิงพฤติกรรม โครงสร้างของระบบ การเมือง ระบบราชการและกฎหมาย รวมถึงสาเหตุด้านสังคม เศรษฐกิจ และ วัฒนธรรม ส่วนระดับความรุนแรงของคอร์รัปชันอาจขึ้นอยู่กับว่าคอร์รัปชันดังกล่าว เป็นคอร์รัปชันที่แบบเป็นครั้งคราว (Occasional) หรือเป็นระบบอย่างมีแบบแผน (Systemic) โดยการคอร์รัปชันอย่างเป็นระบบ (systematic) จะเกิดผลเสียอย่าง รุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเรียกร้องให้เอกชน จ่ายเงินสินบนเพื่อแลกกับบริการของรัฐ และเป็นไปได้ว่าการเรียกร้องจะทวีความ รุนแรงและขยายขอบเขตกว้างขวางขึ้น กรณีเช่นนี้ ข้ออ้างที่ว่าคอร์รัปชันช่วยให้ ระบบราชการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพจึงไม่ถูกต้อง

แนวคิดและรูปแบบของการทุจริตเชิงนโยบาย

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงแนวคิดและรูปแบบของการทุจริตเชิงนโยบาย ซึ่งเป็นการทุจริตที่มีแบบแผน (systemic) มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการคอร์รัปชันของฝ่ายการเมือง (Political Corruption) และเกี่ยวโยงกับการคอร์รัปชันเชิงบุคคลและเชิงระบบ (Systematic Corruption) อย่างแยกออกจากกันไม่ได้ ซึ่งจะมากหรือน้อยนั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ “มิติ” มุมมองของการทำความเข้าใจว่าเริ่มพิจารณาที่ตัวผู้กระทำ ลักษณะของการกระทำและผล หรือทั้งสองประการรวมกัน อย่างไรก็ตาม ในที่นี้จะมุ่งศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของการกระทำและผลของการทุจริตเชิงนโยบาย เพื่อประโยชน์ในการกำหนดความหมายที่จะสามารถใช้เพื่อพัฒนามาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเชิงนโยบายต่อไป

แนวคิดและรูปแบบของการทุจริตเชิงนโยบาย

การทุจริตเชิงนโยบายยังมีความคล้ายคลึงกับการทุจริตคอร์รัปชันเชิงระบบของรัฐบาลไทย โดยคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาสอบสวนและศึกษา “ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน” ของวุฒิสมาชิกปี 2545 (รัฐสภาไทย) ระบุว่า การทุจริตเชิงนโยบายโดยอิงกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรี หรือมติกรรมการ นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ของฝ่ายบริหาร ซึ่งมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ด้วยการจัดสรรโครงการขนาดใหญ่ (Mega projects) โดยอ้างว่าเพื่อเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติพร้อมทั้งได้เตรียมการจัด ปรับเปลี่ยนระเบียบ กฎเกณฑ์ และกฎหมายให้สอดคล้องกับผลประโยชน์จำนวนมหาศาลที่เอื้อให้กลุ่มของตนและพรรคพวกของตนจากการเป็น “เจ้าของโครงการ” เพื่อให้มีความชอบธรรม ถูกต้องตามกฎหมายด้วยการครอบงำฝ่ายนิติบัญญัติ และข้าราชการประจำ โดยกลุ่มตนเองไม่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งคล้ายคลึงกับการทุจริตคอร์รัปชันเชิงระบบ (Systematic Corruption) และสอดคล้องกับคำกล่าวในหนังสือ “คอร์รัปชันแบบเบ็ดเสร็จ (Integrative Corruption)” (สังศิต พิริยะรังสรรค์, 2549 ก หน้า 4, 16-18) ว่าเป็น “การคอร์รัปชันทุกรูปแบบที่สามารถกระทำได้ครบวงจร ในทางเศรษฐกิจ การกิจ การบริหารราชการแผ่นดินและในทางการเมือง”

กรณีทูลจรตโครงการจัดการน้ำเสยเขตควบคุมมลพิษ (คลองด่าน) จังหวัตสมุทรปราการ

โครงการจัดการน้ำเสยเขตควบคุมมลพิษ จังหวัตสมุทรปราการ เป็นโครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสยรวมแห่งแรกของไทยซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ มูลค่าการก่อสร้างประมาณ 23,000 ล้านบาท ตั้งอยู่บนพื้นที่ตำบลคลองด่าน อ.บางบ่อ จ.สมุทรปราการ ซึ่งจนถึงปัจจุบันไม่มีการก่อสร้างเกิดขึ้นจริง และทำให้เกิดความเสียหายของรัฐมากกว่า 1,900 ล้านบาท จากค่าที่ดิน จำนวน 1,956,600,000บาท ค่าก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสยและค่าจ้างบริษัทศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ 21,000,000 บาท

เนื่องจากจังหวัตสมุทรปราการเป็นพื้นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก จึงมีแผนงานจัดการน้ำเสยซึ่งดำเนินการโดย 2 หน่วยงาน คือ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และกรมโยธาธิการกระทรวงมหาดไทย

กรณีทูลจรตโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ (คลองด่าน) จังหวัดสมุทรปราการ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2529 ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียหรือ เอดีบี (Asian Development Bank-ADB) สนับสนุนเงินให้เปล่าแก่สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติศึกษาและสำรวจสถานการณ์มลพิษในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อรวบรวมและศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียในจังหวัดสมุทรปราการ และในปี พ.ศ. 2536 สนับสนุนเงินให้เปล่าอีกครั้งเพื่อศึกษาความเหมาะสมและการออกแบบเบื้องต้น โครงการจัดการน้ำเสียโดยเฉพาะให้กับกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ โดยว่าจ้างบริษัท มอน โกเมอรี วัตสัน เอเชีย จำกัด ศึกษาและทำรายงานความเหมาะสมของที่ตั้งระบบบำบัดน้ำเสีย และศึกษาทางเลือกของระบบรวบรวมน้ำเสียและบำบัดน้ำเสียสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า

เนื่องจากสภาพพื้นผิวดินบริเวณตำบลคลองด่านเป็นดินเหลวติดกับชายฝั่งทะเล การปล่อยน้ำไหลลงบริเวณตำบลคลองด่านจะเกิดอุปสรรคในด้านวิศวกรรมและการก่อสร้างจึงจำเป็นต้องก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลางในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการบนแต่ละฝั่งของแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งละ 1 แห่ง และจะต้องก่อสร้างระบบรวบรวมน้ำเสียครอบคลุมพื้นที่เขตเมืองทั้งหมดด้วย ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดในระยะยาว เพราะมีค่าใช้จ่ายต่ำสุดและมีความเสี่ยงต่ำ

บริษัท มอน โกเมอรี วัตสัน เอเชีย จำกัด ได้เสนอทางเลือกระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียทั้งหมด 13 ทางเลือก และได้เลือกระบบบำบัดแบบศูนย์รวม โดยสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย 2 ฝั่งของแม่น้ำเจ้าพระยา โดยฝั่งตะวันตกให้สร้างบริเวณบางปลาเกศ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ บนพื้นที่ 350 ไร่ เพื่อรับน้ำเสียฝั่งตะวันตก วันละ 125,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ฝั่งตะวันออกให้สร้างบริเวณบางปูใหม่ หลักกิโลเมตรที่ 38 อำเภอเมือง บนพื้นที่ 1,550 ไร่ เพื่อรับน้ำเสียฝั่งตะวันออกวันละ 400,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ทางเลือกนี้มีค่าใช้จ่ายและค่าลงทุนระยะยาวถูกที่สุด เกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

ในเดือนมิถุนายน 2538 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเห็นชอบให้ดำเนินโครงการตามรูปแบบที่ บริษัท มอน โกเมอรี วัตสัน เอเชีย จำกัด ได้ทำการศึกษา ต่อมาคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2538 เห็นชอบในหลักการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ได้เสนอว่าการก่อสร้างดังกล่าวเป็นการจ้างแบบเหมารวม (Turnkey) (เป็นการเหมาแบบเบ็ดเสร็จ คือผู้รับเหมาทำหน้าที่ตั้งแต่การออกแบบ ก่อสร้างท่อที่รวบรวมและส่งน้ำเสีย บ่อบำบัดน้ำเสีย ตลอดจนการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ รวมถึงการจัดหาที่ดิน) เพื่อออกแบบรวมก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียในโครงการ กำหนดสถานที่ตั้งโครงการเป็นพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตจังหวัดสมุทรปราการฝั่งตะวันออกที่ตำบลบางปูใหม่ ฝั่งตะวันตกที่ตำบลบางปลาเกศ ในวงเงิน 13,612 ล้านบาท จากการกำหนดดังกล่าว จะเห็นได้ว่าพื้นที่ตำบลคลองด่านไม่ได้อยู่ในพื้นที่โครงการก่อสร้างแต่อย่างใด

กรณีทุจริตโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ (คลองด่าน) จังหวัดสมุทรปราการ

ในปี พ.ศ. 2539 มีการประกวดราคาเพื่อหาผู้รับเหมา โดยกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ มีผู้สนใจทั้งสิ้น 13 ราย และกรมควบคุมมลพิษคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติเบื้องต้น เหลือเพียง 4 ราย ต่อมามีเพียง 2 กลุ่มบริษัทยื่นซองข้อเสนอเทคนิค คือ กลุ่มกิจการร่วมค้า (NVPSKG) และกลุ่มบริษัท Marubeni – Hyundai – Sumitomo Consortium

ต่อมาในวันที่ 6 ธันวาคม 2539 กระทรวงวิทยาศาสตร์ โดยกรมควบคุมมลพิษ ได้มีหนังสือถึง ผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมที่มีสิทธิเข้าประกวดราคาโครงการออกแบบโรงก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก เขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ เสนอแบบใหม่ โดยให้รวมโครงการฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกเข้าด้วยกัน และให้อยู่ฝั่งตะวันออกเพียงแห่งเดียว และแก้ไขสัญญาจากสองฉบับ (ตะวันออกและตะวันตก) เป็นฉบับเดียว โดยใช้ชื่อว่า “สัญญาโครงการจัดการน้ำเสียสมุทรปราการฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก

กรณีทูลจรีตโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ (คลองด่าน) จังหวัดสมุทรปราการ

จากการที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงการทำให้ บริษัททั้ง 2 รายต้องยื่นซองเทคนิคและซองราคาใหม่ ในวันที่ 20 มกราคม 2540 ด้วยระยะเวลาไม่ถึงสองเดือนที่ผู้ยื่นซองต้องจัดหาพื้นที่ดำเนินโครงการ ทำให้กลุ่มบริษัท Marubeni – Hyundai – Sumitomo Consortium ถอนตัวจากการประมูลโครงการนี้ เหลือผู้ประมูลเพียงรายเดียวคือกลุ่มกิจการร่วมค้า (NVPSKG) เมื่อไม่มีการประกวดราคาจึงใช้วิธีต่อรองราคาแทน โดยราคาสุดท้ายที่ต่อรองในวงเงินค่าก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัด รวมทั้งที่ดิน 1,900 ไร่ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 22,955 ล้านบาทวันที่ 8 สิงหาคม 2540 นายยิ่งพันธ์ มนะสิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้อนุมัติการจ้างกิจการร่วมค้า NVPSKG เป็นผู้รับเหมาก่อสร้างโครงการ โดยใช้ที่ดินบริเวณตำบลคลองด่านก่อสร้างโครงการบำบัดน้ำเสีย ทั้งนี้ในสัญญาจ้างกิจการร่วมค้า NVPSKG เป็นผู้รับเหมาก่อสร้างในโครงการ มีเงื่อนไขว่าผู้รับจ้างจะต้องจัดหาที่ดินและทำการโอนกรรมสิทธิ์ให้กับทางราชการไม่น้อยกว่า 1,900 ไร่ ตามสัญญาในวงเงิน 1,956,600,000 บาท ภายใน 6 เดือน นับจากวันลงนามในสัญญา

กรณีทุจริตโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ (คลองด่าน) จังหวัดสมุทรปราการ

ผลจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ก่อสร้างแห่งเดียวทางฝั่งตะวันออก ทำให้ต้องปรับปรุงความยาวของท่อที่ใช้ส่งน้ำเสียมายังระบบบำบัดน้ำเสีย ที่คลองด่าน ทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น 23,701 ล้านบาท

จุดเริ่มต้นของการทุจริต คือ การซื้อที่ดินในตำบลคลองด่าน ที่บริษัท คลองด่าน มารีนเอนด์ พิกเชอรีส์ จำกัด นำมาทำสัญญาซื้อขายกับกรมควบคุมมลพิษในวงเงิน 1,956,600,000 บาท เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ทะเลโคลน ดินเลน น้ำทะเลท่วมถึงและเป็นที่ดินสาธารณะ โดยคิดราคาไร่ละ 1.03 ล้านบาท ขณะที่สำนักงานที่ดินสมุทรปราการประเมินว่ามีราคาเพียงไร่ละ 480,000 บาท(กรมควบคุมมลพิษทำสัญญาซื้อขายที่ดินเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2541)

กรณีทุจริตโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ (คลองด่าน) จังหวัดสมุทรปราการ

เส้นทางทุจริตจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น คือ นายวัฒนา อัครเวม ขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ในช่วง ระหว่างวันที่ 10 สิงหาคม 2531 ถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ระหว่างวันที่ 21 เมษายน - 15 มิถุนายน 2535 ใช้อำนาจในตำแหน่งบังคับซื้อที่ดินจากราษฎรหลายราย จำนวนหลายแปลงเนื้อที่ ในนามบริษัท ปาล์มบีช ดีเวลลอปเม้น จำกัด ที่มีบริษัท นอร์ทเทิร์น รีซอส จำกัด ที่นายวัฒนาถือหุ้นอยู่ ถือ หุ่นในบริษัทปาล์มบีช ดีเวลลอปเม้น จำกัด อีกที่หนึ่ง รวมเนื้อที่ประมาณ 1,900 ไร่ ซึ่งที่ดินบางแปลงเป็นที่ดินของรัฐที่มีประกาศหวงห้ามให้เป็นที่ดินเกษตรกรรมและเป็นที่สาธารณะ บางแปลงมีเขตที่ดินจดจำนองสาธารณะและถนนสาธารณะ รวมทั้งบังคับขู่脅ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐออกโฉนดที่ดินให้กับตนโดยไม่ชอบด้วยระเบียบและกฎหมาย

นายวัฒนาฯ ซื้อที่ดินจากราชฎาร ไรละ 20,000 บาท และขายให้แก่บริษัท ปาล์มบีช ดีเวลลอปเม้น จำกัดในราคาไร่ละ 100,000 บาท ต่อจากนั้น เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2537 บริษัทปาล์มบีช ดีเวลลอปเม้น จำกัด ก็ได้โอนขายที่ดินต่อไปให้บริษัท คลองด่าน มารีนเอนด์ฟิชเชอรี จำกัด ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลเดียวกับที่ก๊ว้นซื้อที่ดินในตำบลคลองด่าน ในนามบริษัท ปาล์มบีช ดีเวลลอปเม้น จำกัด และต่อมาเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2541 กรมควบคุมมลพิษ ทำสัญญาซื้อขายที่ดินกับ บริษัท คลองด่าน มารีนเอนด์ฟิชเชอรี จำกัด รวมเป็นเงิน 1,956,600,000 บาท ซึ่งสูงกว่าความเป็นจริง

เมื่อประชาชนรับทราบถึงโครงการบำบัดน้ำเสียที่คลองด่าน จึงได้รวมตัวกันคัดค้าน และยื่นเรื่องเรียกร้องไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายหลังการยื่นหนังสือมีการตั้งคณะกรรมการวิชาการชุดต่าง ๆ ในรัฐสภาตรวจสอบข้อเท็จจริง และสรุปผลส่งรัฐบาล โดยมีใจความคล้ายกันว่า โครงการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน จะส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมของตำบลคลองด่าน และยังไม่โปร่งใสในการดำเนินงาน จึงเรียกร้องให้มีการระงับโครงการเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง แต่รัฐบาลยังคงอนุมัติเงินค่าก่อสร้างทุกงวดตามสัญญา จนกระทั่งปลายเดือนธันวาคม 2543 ขณะที่การก่อสร้างแล้วเสร็จไปกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ มีการปิดล้อมการก่อสร้าง รวมทั้งนักวิชาการได้เปิดเผยข้อมูลการคอร์รัปชันเชิงนโยบาย ในที่สุด ในเดือนกุมภาพันธ์ 2546 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ระงับการก่อสร้างและตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อลงโทษผู้กระทำผิด จนกระทั่งมีการยื่นเอกสารข้อมูลการทุจริตให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปป.ช.) ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และเข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

กรณีทุจริตโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ (คลองด่าน) จังหวัดสมุทรปราการ

ในที่สุดศาลฯก็ได้มีคำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ อม.2/2551 จำคุกนายวัฒนา อัศวเหม 10 ปี เนื่องจากใช้อำนาจข่มขู่หรือจู่โจมเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ สาขาบางพลี ให้ออกโฉนดที่ดิน 1,900 ไร่ทับที่ดินคลองสาธารณะประโยชน์และที่ทะเลขยะมูลฝอยซึ่งเป็นที่ดินหวงห้าม เพื่อนำไปขายให้กรมควบคุมมลพิษ

จากข้อเท็จจริงในโครงการนี้ ก็จะเห็นได้ว่ากรณีการดำเนินโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของการทุจริตของภาครัฐ ภาคเอกชน และนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ตลอดจนเครือข่ายพวกพ้อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ตั้งแต่การปรับเปลี่ยนรูปแบบโครงการ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ ขั้นตอนการประกวดราคา การจัดหาที่ดิน การทำสัญญาซื้อขาย

กลไกในการป้องกันการทุจริต

สำหรับกิจการร่วมค้า NVPSKG ประกอบด้วยบริษัทผู้รับเหมาซึ่งเป็นที่รู้จักกัน
อย่างดี โดยบางบริษัทมีสายสัมพันธ์กับบุคคลในรัฐบาลขณะนั้น แต่ในปี 2539 ยัง
ไม่มีกฎหมายห้ามกิจการของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าเป็นคู่สัญญากับ
หน่วยงานของรัฐ ต่อมาแม้จะมี พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ก็ไม่อาจมีผลย้อนหลังที่จะลงโทษผู้กระทำผิด คือ
นักการเมืองได้

ผลของคดีทุจริตโครงการบำบัดน้ำเสีย คลองด่าน รวมถึงคดีทุจริตคอร์รัปชัน
อื่นๆ ก่อนหน้า ที่เกิดจากการลือคเสป็กเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทเอกชน บางราย
นำไปสู่การสร้างกลไกในการป้องกัน ทั้งการออกกฎหมายอย่าง พ.ร.บ. ว่าด้วย
ความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2542 (พ.ร.บ. ฮั้ว) หรือ
การกำหนดให้รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานให้โปร่งใสมากขึ้น เพื่อที่ภาค
ประชาชนจะเข้าไปตรวจสอบได้ อย่าง พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

ขอบคุณ